

Az utolsó történet

Halott fák

József Andrea fordítása

Motorfűrészhangjára ébredtem. Szóval, a gyógyfürdőben vagyok.

Furcsa ez. Egészen biztos vagyok benne, hogy a neten egy másik, egy távolabbi helyen. Ahogy közeledek az ajtaja felé, minden világossá válik. Hallgatózom, és még csak a szű sercegését sem hallom az öreg székereyből.

Kinyitom az ajtót, jól tudom, nyikorog, ezért először magam felé rántom, aztán fölemelem a kilincset, majd gyorsan le – ez az egyetlen esély, hogy ne adjon ki hangot.

Alszik. Álmában egy fáradt angyalhoz hasonlít. Egy angyalhoz, aki egész éjszaka démonokkal harcolt.

Kimegyek a teraszra, és nézem a nagy rakás összevágott fát. Tudom, hogy a balta a fészkerben van.

Aprítom sorba a gyűjtőt, amíg még nyers a fa. Fiatal a bükkfa, de minden harmadikból kiesik egy fehér, bordás testű kukac.

Aprítom. Aprítom a gyűjtőt és gondolkodom.

Lesz-e majd érkezése valamelyiknek, hogy fölmelegítse őt.

Terasz. A gyógyfürdőben

Terasz a gyógyfürdőben. Hunyorítok.

Motorfűrészek hívogatják egymást. A szomszédok már készítik a fát téltre, azt mondják, ez lesz a legkeményebb az összes közül.

Amikor a fűrészek elhalkulnak, a verebek gyülekezete felélénkül.

Ekkor hallani néhány ugatást: komolyat, ünnepélyest, néhány játékost, csaholósat. A szomszéd fiatalasszony hívja a gyerekét. És hirtelen, mint-ha hallanám a hangját, ahogy az én nevemet kiáltja, ebédre hívja engem.

Hársfa susog a ház előtt. A szél belegabalyodott, és nem talál ki. Ez még mindig nem az ősz hangja, de itt van, a küszöbön, s minden pillanatban megérkezhet.

A lombkoronában elbújt egy szarka, időnként megszólal. Vendégeket jelent be.

A szomszéd ablakból rádió hangja hallatszik. Népies műdal szól. De gyorsan elhalkul. És ekkor hallani lehet a rádióállomás miatti veszekedést.

Valaki elhalad egy dübörgő motoron. A postás az, ma már csak ő hajt ilyet, táskával a hátán, melyben nyugdíjak és számlák vannak. Leveleket ma már senki sem küld.

Amikor a fűrészek végleg elhalkulnak, felhangzik az egyhangú fejszecsattogás, egyenletesen, mint az óra, mint a szív. Tiktak, tiktak...

Lehunyam a szemem és gondolkodom.

Ebből ő hamarosan semmit sem fog hallani.

Anyám mint olvasó

Terasz. A gyógyfürdőben.

Tudod – mondja –, elkezdtem olvasni a könyved.

Hogyhogy? Azt hittem, hogy már rég abbahagytad az olvasásukat.

Igen! Így igaz, csak ezt az utolsót vettem elő. És gondolom, úgy gondolom, hogy nem kellene írnod.

Ez nagyon kemény vélemény. Miért?

Nagyon sötét vagy. És depresszív. Gondolom, írjál, ha már muszáj ezt csinálnod, de akkor legalább ne add ki őket. A századik oldalig jutottam. És tovább már nem bírtam.

Bementem a szobába, és kezembe vettem a könyvet, a könyvjelzővel a századik oldalon. A szöveg így kezdődött: *Anyunak először a bal mellét vágták le. És pár hónap múlva a másikat is. Együtt a rákos csomókkal. A melleket, amelyek valamikor számomra az egyetlen élelemforrást jelentették.*

Az anyákra hallgatni kellene! – gondoltam, és becsuktam a könyvet.

Anyám és a nővér(e)

A gondozónővér felakasztotta az üveget az oldattal, amelyben gyógyszerek voltak, és ő lassan elaludt. A kezében, a hasán tartotta az első könyvem, a mutatóujját bedugta a könyvbe.

Lassan kihúztam, és kimentem a teraszra. Annál a történetnél volt kinyitva, melynek a címe: *Anyá*.

A húsz évvel ezelőtt íródott történet a köldökzsinórról szól, amely öszszeköti a fiút az anyával. A kötelékről, mely évről évre vékonyodik, majd végleg eltűnik.

És a könyv alatt, amely néhány perccel korábban még rajta feküdt, takaró volt. A takaró alatt pizsama, a pizsama alatt egy jóddal átítatott géz. A köldökön, a géz alatt seb virágzott – Mary Joseph nővér jele.

Egy a legritkább rákfajták közül.

Anyám és Marcel

A teraszon ülve jöttem rá, hogy valójában soha nem olvasta el *Az eltűnt idő nyomában*-t.

Milyen fiú vagyok én, aki meg sem kísérelte rábeszélni az anyját, hogy elolvassa a valaha is megírt legjobb könyvet?

(És akkor értettem meg igazán, hogy mindegyik könyvem, Proustéhoz viszonyítva, pusztán csak elveszített idő. És lám, ő ezeket sem tudta...)

Rájöttem, milyen kis semmi vagyok ahhoz a Marcelhez képest, aki imádta az édesanyját.

Én az enyémet még csak nem is csodáltam. Ha megtettem volna, akkor talán én is tudtam volna írni valami hasonlót mint *Az eltűnt idő nyomában*, de így...

Mindent egybevetve ezek tulajdonképpen apró történetek emberek haláláról, akiket később valóban el is ért a halál. Ezek az én megsejtéseim már önmagukban is képtelenségek, mert a halál megtörténik előbb vagy utóbb mindenkivel.

Anyám, az utazó

Amikor a betegség már a végső fázisában volt, amikor a Travel Channelt néztük, eszembe jutott, hogy eddig nyugaton a legmesszebbre Triesztig, délen pedig Szalonikiig jutott.

Mínthogy, legalábbis látszólag, még mindig szolid egészséggel bírt és gond nélkül mozgott, megkérdeztem tőle, létezik-e olyan hely, ahová el szeretne menni.

Csodák csodájára egy különös nevű falut említett, az Ivanjica közelében lévő Erčegét, ahol az apósa született, akihez rövid ismeretség fűzte.

Nem! Egy olyan helyre gondoltam a világon bárhol, ahová el szeretnél menni, akárhová, érted? Alaszka, Tahiti, Peru, Nepál...

Kész voltam elvinni a glóbusz bármely helyére, amelyre rábök a térképen. Képzletben már átutaztam vele néhány fagyos tájon. Néha olyan messzire elmentem, hogy elképzeltam azt is, hogy ezen az úton mondom meg neki, milyen betegsége van, és milyen kicsik az esélyei, és ő hogyan reagálna erre.

És ekkor az utazás gondolata egyszerre összeomlott és értelmetlenné vált...

Nem, nincs olyan hely! – mondta.

Hogy lehet az, hogy valaki, aki ilyen keveset utazott, nem akar sehova se menni? – tételődtem a teraszon üldögélve.

Később aztán rájöttem: igazából az volt a kívánsága, hogy egy bizonyos helyre ne kelljen elmennie. Erről gondolkodott egész idő alatt.

Hogy itt maradjon, még ha örökkön ugyanazon a helyen is, csak ne kelljen elmennie.

Anyám, a filozófus

A többi páciens béltükrözése kb. fél óráig tart, maximum egy iskolai óra, de az ő esetében kis híján két óráig tartott.

Sorra csókolja a nővéreket, mikor tudatják vele, hogy a leletek rendben vannak, nincs rák a vastagbelén.

Nem bírom nézni ezt az eufóriát, a fal felé fordulok. Nem is tudja, mennyivel jobb, hogy itt van, a vastagbelén.

Mindig hajlamos volt a hipochondriára. Naponta többször is megmérte a vérnyomását. A fivére korai halála óta meg volt győződve arról, hogy ő is magas vérnyomás következtében fog meghalni.

A nitroglicerines fiola mindig a pénztárcájában volt. Amikor a szíve rakoncátlankodni kezdett, abbahagyta a dohányzást is.

Jóformán az összes filmen, amit megnézett, sírt. Most, amikor tudja, hogy milyen beteg, nem sír. És semmire sem panaszkodik.

Soha nem olvasott el egyetlen filozófiai művet sem. És most a sztoicizmust gyakorolja.

Anyám mint légy

Amikor Bogdának meghalt az apja, elmentem részvétet nyilvánítani. A szobájában, főként filozófiai művek társaságában feküdt a koporsóban a mániákusan depressziós apa, végre nyugodtan, békésen.

Valamilyen nyári hónap lehetett, az ablak nyitva, s a polcon a könyvek mellett mozdulatlanul ült egy imádkozó sáska. És figyelt.

Másnap, amikor eltemettük Bogdan apját, ott láttam a sáskát a kiásott földön. Ismét figyelt.

Akkor úgy gondoltam, hogy Bogdan apjának a lelke egy kis időre átköltözött az imádkozó sáska testébe.

Attól kezdve azt figyelem, hogy a temetéseken megjelenik-e valamilyen állat.

Amikor eltemettük a nagymamát és hazamentünk, egy vadgalamb tűnt fel, annak ellenére, hogy már december közepe volt. Mindig visszatért, bár az apám, amíg rá nem jött, miről van szó, többször is elzavarta.

Amikor őt is eltemettem, a síron két-három macska jelent meg.

És ezután az embereket sorra valamilyen állattal azonosítottam: a Milica néni temetésén, karácsony tájékán, a sír körül, szokatlan módon, muslicák röpködtek. Amikor eltemettük Stankát, a szomszédasszonyt, a fia lába körül idegesen tekergett egy macska. A fiú el akarta taszítani magától, de csak simult, kitartoán.

Azon gondolkodtam a teraszon ülve, vajon ő mivé változik?

És akkor hirtelen, annak ellenére, hogy már rég lehűlt az idő, előjöttek a legyek. Még a kinti WC-ben és az istállóban sem láttam soha ennyi legyet egy helyen.

Röpködtek nyugtalanul a házban, és aztán hirtelen, a negyvenedik nap tájékán, nyomtalanul eltűntek.

Anyám rák

Nem volt numerológus, jósnő, fehér mágus, akit legalább egyszer ne keresett volna fel. Előttem ügyetlenül rejtegette a borítékokat a jós kártyáival, a numerológiai elemzéseket, különféle kártyajóslásokat, a kávéból való jóslásokat és az öröknaptárakat. Minden fontosabb esemény előtt konzultált valamelyikükkel. A tarot-kártyákat a pongyolájában őrizte, hogy mindig kéznél legyenek.

Egyszer észrevettem egy asszonykát, aki az udvarban ásott. Az átkot kereste, mely mélyen el volt rejtve a földben.

Egyszer a kamrában egy üveg vizet dugdosott, és benne a hodzsa írását. A papír, amin az írás volt, napokig ázott, majd a víz íze megváltozott, és bűdös lett.

Dana, a szomszédasszonya, rendszeresen kávézott vele és jósolt neki a zacsból, minden fontosabb esemény előtt.

Ültem a teraszon és figyeltem őket, a postás megállt a házunk előtt, elővett egy nagyobb borítékot, és szó nélkül a kezembe nyomta.

Rajta volt a neve, a vezetékneve, a csillagjegye, a holdjegye.

Rák.

Anyám, a blogger

A laptop a nyár végén maradt nála, amikor újat vettem. Teljesen meglepedkeztem róla. És akkor a semmiből megjelent, annak ellenére, hogy valójában mindig is itt volt.

Bekapcsoltam, és az ikonok elhelyezkedéséből rájöttem, hogy használta. Erről soha nem beszéltünk, és a jelenlétemben sohasem volt bekapcsolva. Soha nem fogom megtudni már, hogyan is tanulta meg használ-

ni. Egyedül azt tudom, hogy a gépelés nem volt neki teljesen idegen, mert egész életében titkárnóként dolgozott, de biztos volt valaki, aki megtanította milderre.

Fölmentem a Google-re, megnéztem az előzményeket, és rákra vonatkozó dolgokat találtam, hasnyálmirigyrák, kemoterápia, Joseph Nővér Csomó.

Sok fórumon járt. A dátumok alapján rájöttem, hogy tudta, milyen betegségről van szó, sokkal előbb, mint én. És sokkal jobban is titkolta, mint én.

Kíváncsiságból beírtam a nevét a Google-be, amit egyébként soha életemben nem tettem volna meg, és ott megtaláltam a halott anyámat.

Még saját blogja is volt. Néhány üzenet érkezett még a halála után is, azoknak az embereknek nem volt, aki szóljon.

Így aztán egy különleges dolog mégis meghosszabbította az életét. Az internet.

Találtam néhány embert az ő nevével a Facebookon, egyesével nyitottam meg a profilokat, míg meg nem találtam az övét.

Próbálkoztam ugyan néhány jelszóval, a saját nevemmel elsősorban, fiatalkori becenevével, ahogyan az utóbbi években én magam is hívtam, de nem sikerült.

És csak másnap az ebédnél, az asztalnál ülve jutott eszembe, hogy valamikor régen mit is mondott, amikor habzsoltam az ételt: Azt kell mon*Dani*, te aztán nagyon éhes vagy! – a nevem betűivel játszva.

Dani volt a jelszó a Facebook profiljához.

Soha nem jelölte be a saját fiát ismerősnek.

De eszembe jutott, hogy néhány nappal ezelőtt, amikor a teraszon ülünk, megemlítette, kár, hogy nem létezik felkérés szülőnek, amit akkor még nem értettem.

Anyám cipője

Az egész életét úgy élte le, ahogy mondani szokás, szoros cipőben.

Még a világháború alatt született, a legnagyobb szegénység idején, és kilenc éhes száját nem tudott ellátni a gruzi vízimalom. Más lett volna, ha nem lett volna még tizenegy tulajdonosa a malomnak. Olyan iskolát fejezett be, amit nem akart, olyan állást kapott, amit nem szeretett, a szeretett férj pedig alkoholista lett. Mindig előtérbe helyezte a család igényeit, minthogy inkább a saját vágyaira összpontosított volna. Elvesztett egy fiúmagzatot, mielőtt megszülettem volna...

Gondolkodtam, míg koporsóján földgöngyök koppantak, amelyekkel végleg egyesül, és porrá válik.

Róla gondolkodom, mikor a földhalom, ami egyre csak nő, ránehezedik földagadt lábaira, amelyekre nagy nehezen még előző nap felhúztam a fekete, szűk cipőit.

Arról, hogy pont ezekben temettük el, egy narancssárga felsőben és egy petróleumszínű szoknyában.

Abban a három dologban, melyet még ő választott ki. Ez a három darab említésre kerül a regényben, abban a fejezetben, amelyet nem olvasott el.

Az elmúlt időről gondolkodom, amely már nem jön vissza. És arról a tévhitről, hogy ez lehetséges lenne.

A fogadalomról, hogy a pont után, amely e mondatot követi, soha nem írok le egyetlen másikat sem.

Dejan Vukićević (1965, Kraljevo) világirodalomból diplomált, majd könyvtárosi, valamint informatikai oklevelet szerzett a Belgrádi Egyetem Filológiai Karán. Próza-kötetei: *Korota* (1998), *Aleja bizarnih kipova* (2002), *Omama* (2007); regényei: *Bogilo* (2005), *Cerebrum* (2012). Tanulmány: *Zavičajni fondovi* (2011). Néhány elbeszélése spanyolul, lengyelül, románul és magyarul is megjelent. Jelenleg a Szerb Nemzeti Könyvtárban dolgozik. Belgrádban él.

